

6.1.2018

6/1/2018

(i) Printed Pages : 7]

Roll No.

(ii) Questions : 9+9+9]

Sub. Code :

8	0	0	1
---	---	---	---

Exam. Code :

1	1	0	1
---	---	---	---

B.Ed. (Gen.) 1st Semester Examination

1127

PHILOSOPHICAL BASES OF EDUCATION
(Same for USOL Candidates of 1st Sem.)

Paper : F-1.1

(In All Mediums)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 40

Note :- (i) Attempt *five* questions in all.

(ii) Attempt *four* questions from Unit I-IV, selecting *one* question from each Unit.

(iii) Unit-V is compulsory.

(iv) All Units carry equal marks.

Unit-I

1. Give the meaning of Education and explain its different types.

8

NA-415

(1)

Turn Over

2. "Education performs an important role in the development of an individual." Explain this statement. 8

Unit-II

3. Reality exists in 'Ideas' and 'Ideals', and is dependent on mind. Explain this concept. Give implications of this philosophy for Education. 8
4. Rousseau talks about society's negative influence on men. What was his contribution to Educational Philosophy and to the system of Education? 8

Unit-III

5. The two facets of knowledge complement each other. Explain this in context of 'concrete and abstract knowledge' and 'theoretical and practical knowledge'. 8
6. What are the expectations from the teacher in 'Construction of Knowledge'? 8

Unit-IV

7. Give the definition and meaning of values. Classify different types of values. 8
8. Which are the different sources which impart 'values' in an educational setting? Explain with examples. 8

Unit-V

(Compulsory)

9. (i) Differentiate between Indian and western concept of Education.
- (ii) Establish relationship between Education and Philosophy.
- (iii) Explain the concept and nature of knowledge.
- (iv) Role of education in inculcation of Values. 2x4=8

हिन्दी माध्यम

- नोट :- (i) कुल पाँच प्रश्नों के उत्तर दीजिए।
(ii) इकाई I से IV तक एक प्रश्न चुनते हुए चार प्रश्न कीजिए।
(iii) इकाई-V अनिवार्य है।
(iv) सभी इकाइयों के अंक समान हैं।

इकाई-I

1. शिक्षा का अर्थ बताइए तथा इसके विभिन्न प्रकारों की व्याख्या कीजिए। 8
2. "एक व्यक्ति के विकास में शिक्षा महत्वपूर्ण भूमिका निभाती है।" इस कथन को स्पष्ट कीजिए। 8

इकाई-II

3. यथार्थता विचारों तथा आदर्शों में विद्यमान होती है तथा यह मस्तिष्क पर आधारित होता है। इस अवधारणा का वर्णन कीजिए। शिक्षा के लिए इस दार्शनिकता की मान्यताएँ दीजिए। 8
4. रूसी समाज के बारे में मनुष्य पर नकारात्मक प्रभाव की बात करता है। शैक्षिक दर्शनशास्त्र तथा शिक्षा प्रणाली के लिए उसका क्या योगदान था ? 8

इकाई-III

5. ज्ञान के दो पहलू एक दूसरे के पूरक हैं। इसका वर्णन स्पष्ट तथा अमूर्त ज्ञान और सैद्धान्तिक तथा प्रयोगात्मक ज्ञान के संदर्भ में कीजिए। 8
6. 'ज्ञान के निर्माण' में अध्यापक से क्या आशाएँ की जाती हैं ? 8

इकाई-IV

7. मूल्यों की परिभाषा तथा अर्थ का वर्णन कीजिए। मूल्यों के विभिन्न प्रकारों का वर्गीकरण कीजिए। 8
8. वे कौनसे विभिन्न स्रोत हैं जो शैक्षणिक सैटिंग में मूल्यों को लागू करते हैं ? उदाहरण सहित व्याख्या कीजिए। 8

इकाई-V

(अनिवार्य)

9. (i) शिक्षा की भारतीय तथा पाश्चात्य अवधारणा में अन्तर स्पष्ट कीजिए।
(ii) शिक्षा तथा दर्शनशास्त्र में सम्बन्ध स्पष्ट कीजिए।
(iii) ज्ञान की अवधारणा तथा प्रकृति की व्याख्या कीजिए।
(iv) मूल्यों के उपदेश में शिक्षा की भूमिका। 2×4=8

ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ

- ਨੋਟ :- (i) ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿਓ ।
(ii) ਇਕਾਈ (I) ਤੋਂ (IV) ਤੱਕ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣਦੇ ਹੋਏ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ।
(iii) ਇਕਾਈ (V) ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ।
(iv) ਸਭ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਅੰਕ ਸਮਾਨ ਹਨ ।

ਇਕਾਈ-I

1. ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਪਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । 8
2. " ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ । " ਇਸ ਕਥਨ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ । 8

ਇਕਾਈ-II

3. ਯਥਾਰਥਤਾ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦਿਮਾਗ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਧਾਰਣਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ । ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਇਸ ਦੀਆਂ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦਿਓ । 8
4. ਰੂਸੋ ਸਮਾਜ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਉੱਤੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਵਿਦਿਅਕ ਦਰਸ਼ਨਸ਼ਾਸਤਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਕੀ ਯੋਗਦਾਨ ਸੀ ? 8

ਇਕਾਈ-III

5. ਗਿਆਨ ਦੇ ਦੋ ਪਹਿਲੂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪੂਰਕ ਹਨ । ਇਸ ਦਾ ਵਰਣਨ ਨੋਸ ਅਤੇ ਅਮੂਰਤ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਯੋਗਾਤਮਕ ਗਿਆਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਰੋ । 8
6. 'ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਉਸਾਰੀ' ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਤੋਂ ਕੀ ਆਸ਼ਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ? 8

ਇਕਾਈ-IV

7. ਮੁੱਲਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਅਰਥ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ । ਮੁੱਲਾਂ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਪਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰੋ । 8
8. ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਵਿਭਿੰਨ ਸਰੋਤ ਹਨ ਜੋ ਸਿੱਖਿਅਕ ਸੈਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਮੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹਨ ? ਉਦਾਹਰਣ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । 8

ਇਕਾਈ-V

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

9. (i) ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਧਾਰਣਾ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ ।
(ii) ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ ।
(iii) ਗਿਆਨ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ।
(iv) ਮੁੱਲਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ । 2×4=8